

DOI 10.26886/2414-634X.3(22)2018.2

UDC 332.14:334.7:005

**MODERN INFORMATION MANAGEMENT TECHNOLOGIES IN
BUSINESS INCUBATION, AS A FACTOR OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT IN THE REGION**

V. Panasyuk, PhD in Economical Science, Associate Professor

Ternopil National Technical University, Ukraine, Ternopil

A. Zhuchenko, PhD in Economical Science, Associate Professor

Consortium of companies "SNT", Ukraine, Kiev

S. Bilous, PhD in Economical Science

Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine,
Cherkasy

A.Pavlova

Cherkasy State Technological University, Ukraine, Cherkasy

The article considers the main aspects of the creation and development of infrastructure organizations, such as technology parks and business incubators. The essence of support of small and medium business is determined. The most complete definition is proposed, taking into account some amendments and additions to existing ones. With the help of such methods as theoretical analysis, systematization, specification, graphical method, comparison, grouping, modern information management technologies are investigated in the process of formation and functioning of business incubators as a factor of sustainable development of the region.

Key words: entrepreneurship, business incubator, technopark, economic development, technology transfer, region

кандидат економічних наук, доцент, Панасюк В. М., кандидат економічних наук, доцент, Жученко А. М., кандидат економічних наук, Білоус С. П., Павлова А. І. Сучасні інформаційні управлінські технології в бізнес-інкубуванні, як фактор сталого розвитку регіону/ Тернопільський національний технічний університет, Україна, Тернопіль; Консорціум компаній «СНТ», Україна, Київ; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна, Черкаси; Черкаський державний технологічний університет, Україна, Черкаси

У статті розглянуто основні аспекти створення та розвитку інфраструктурних організацій, таких, як технопарки і бізнес-інкубатори. Визначено сутність підтримки малого й середнього бізнесу. Запропоновано найбільш повне визначення з урахуванням деяких поправок і доповнень до існуючих. За допомогою таких методів, як теоретичний аналіз, систематизація, конкретизація, графічний метод, порівняння, групування досліджено сучасні інформаційні управлінські технології в процесі формування та функціонування бізнес-інкубаторів, як фактору сталого розвитку регіону.

Ключові слова: підприємництво, бізнес-інкубатор, технопарк, економічний розвиток, трансферу технологій, регіон

Постановка проблеми. Світовий досвід демонструє, що з розвитком малого і середнього підприємництва (МСП) пов'язується можливість економічного зростання в регіонах і зниження рівня соціальної напруженості.

У багатьох країнах пострадянського простору МСП розвинене в недостатній мірі: для нього характерні: істотне відставання регіонів, особливо віддалених від столиці, майже по всіх соціально-економічних

показникам, відсутність або недостатня ефективність реальних державних і інших програм підтримки.

Таким чином, серед важливих завдань, що стоять перед країнами, націленими на швидке зростання економіки, є створення ефективних інфраструктурних організацій, таких, як технопарки і бізнес-інкубатори, з метою створення і розвитку нових регіональних інноваційних підприємницьких структур в економіці, що буде основою для скорочення суттєвої різниці між регіонами і покращення їх соціально-економічного становища, а також поліпшення інвестиційного клімату та підвищення ділової активності регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою при розгляді різних аспектів інноваційної діяльності в світовій практиці послужили дослідження Друкера П.Ф., Шумпетера Й., Лендстрема Г., Паркера Б., Саум М. та ін.

Як показав аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури, поки не існує загальноприйнятого світового визначення технопарку та бізнес-інкубатора. У теоретичних дослідженнях не розглядаються особливості вибору регіонів для первинного розміщення бізнес-інкубаторів, а також не враховується такий важливий аспект, як трансфер технологій між підприємствами бізнес-інкубатора.

Недостатня розробленість теоретичних і практичних питань у сфері підтримки підприємницької діяльності, створення і взаємодії бізнес-інкубаторів, а також механізмів взаємодії підприємств всередині них, значущість цих досліджень для розвитку економіки України зумовили вибір теми даного дослідження.

Постановка завдання. Дослідження сучасних інформаційних управлінських технологій в процесі формування та функціонування бізнес-інкубаторів, як фактору сталого розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бізнес-інкубатори розглядаються нами, як ефективні інструменти підтримки підприємців в організації бізнесу, на які покладається відповідальність за зростання і розвиток нових інноваційних малих та середніх підприємств, зокрема, в регіонах країни з метою вирівнювання їхнього соціально-економічного становища.

Під «інкубацією» розуміються процеси, що дозволяють підприємцям-початківцям прискорено пройти початкові етапи свого розвитку за рахунок допомоги в реєстрації бізнесу, наданні необхідної інфраструктури (офіси, лабораторії), наданні підтримки в розробці інноваційних продуктів, залучення інвестицій, реалізації готової продукції (участь у виставках і ярмарках) і, як наслідок даної підтримки, сприяння мінімізації ризику.

В результаті аналізу існуючих визначень «бізнес-інкубатора» [1; 2; 3] нами пропонується найбільш повне визначення з урахуванням деяких поправок і доповнень до існуючих. Бізнес-інкубатор – це організація, яка створює найбільш сприятливі умови для розвитку малого та середнього підприємництва, шляхом надання пільгових умов і здешевлення різних бізнес послуг за рахунок їх спільного використання.

Детально вивчивши світовий досвід створення та розвитку бізнес-інкубаторів нами визначені основні світові тенденції, характеристики і особливості сучасних бізнес-інкубаторів [4; 3]. На основі уточнення існуючих основних принципів класифікації бізнес-інкубаторів нами запропонована їх багатовимірна класифікація (рис. 1).

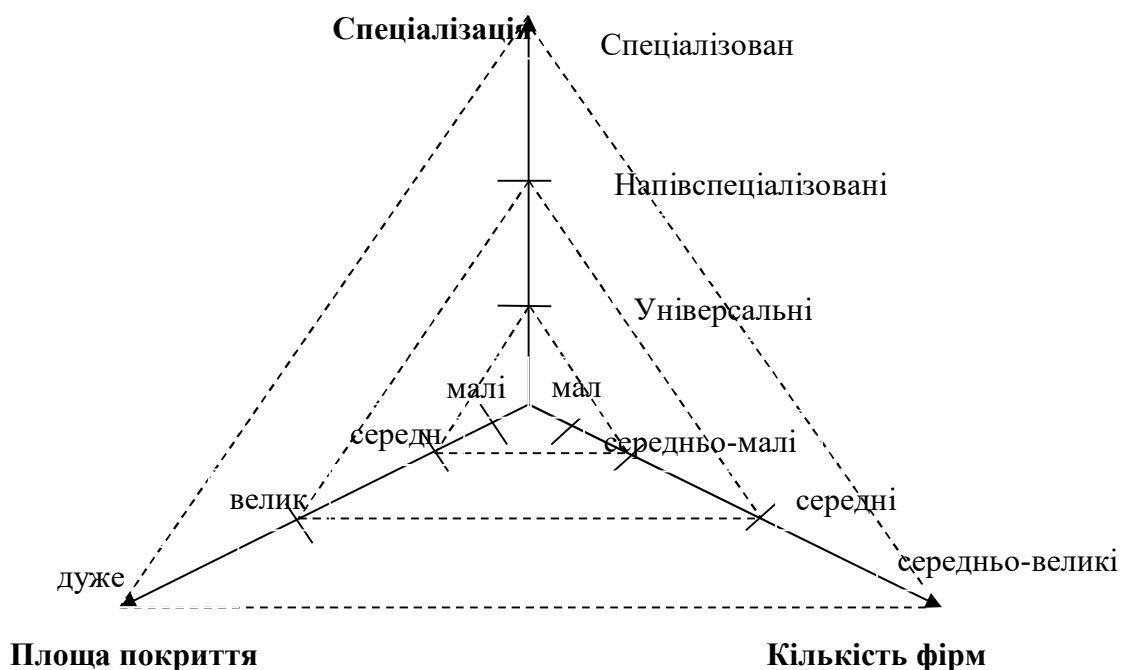

Рис. 1. Багатовимірна класифікація бізнес-інкубаторів

В зв'язку з тим, що кількість організацій в середині бізнес-інкубатора є найбільш важливим показником його ефективної діяльності, площа покриття визначає його розмір, а спеціалізація сприяє якісній оцінці бізнес-інкубатора, то більш повну їх класифікацію варто робити саме на основі цих критеріїв.

Головною перевагою саме цієї класифікації є те, що вона поєднала в собі основні кількісні та якісні характеристики бізнес-інкубаторів, та дає змогу більш точно визначити певні групи даних структур та визначити їх специфіку. На основі цього стає можливим більш ефективно управління бізнес-інкубаторами та розвиток підприємств в цілому.

В сучасних наукових дослідженнях дуже часто бізнес-інкубатори розглядаються як частина технопарків [4; 2; 3]. Ми в свою чергу виділили основні відмінності між цими двома структурами (табл. 1.).

Таблиця 1

Основні відмінні характеристики бізнес-інкубаторів та технопарків

Бізнес-інкубатор	Технопарк
1. В більшості випадків є частиною технопарків	1. Не може бути складовою частиною бізнес-інкубатора.
2. Структури малих масштабів без власної землі та офісів.	2. Мають у своїй власності землі, нерухомість. Залучають до співпраці на своїй території представників великих компаній. Здають в оренду землю своїм клієнтам для побудови ними своїх офісів та необхідних приміщень.
3. Притаманна жорстка політика постійного залучення нових клієнтів. Складається з тимчасових, виключно новостворених, підприємств, які знаходяться на ранніх стадіях розвитку.	3. Притаманна слабка політика оновлення клієнтів. Основний склад це постійні підприємства – учасники (без обмежень термінів співпраці).
4. Орієнтуються на створення малих та середніх підприємств широкого кола діяльності, так званий нетехнологічний бізнес, з метою комерційної реалізації ідей.	4. Надають підтримку високотехнологічним фірмам, тобто в першу чергу направлений на розвиток нових технологій чи виступають методом пошуку інноваційних технологій.
5. Направлені на розвиток незалежного суб'єкта господарювання.	5. Направлені на розвиток конкретного наукомісткого товару.

Варто також відзначити, що в разі взаємодії технопарку та бізнес-інкубатора можна отримати ефект синергізму, який забезпечується [5]:

1. Адекватним плануванням чи поточною координацією роботи, ресурсів, завдань, часу як на створення технопарків та бізнес-інкубаторів, так і на управління резидентами з метою вироблення єдиних стандартів і норм.

2. Ефективним обміном знаннями та оперативною інформацією між підрозділами технопарку та бізнес-інкубатора, а також між співробітниками підприємств, розміщених на їх території.

3. Економія, обумовлена масштабами діяльності. При взаємодії технопарку та бізнес-інкубатора резидентам можна буде надавати більший набір послуг при тій же чисельності працівників, при тій же

системі розподілу, тощо, що в свою чергу призведе до економії за рахунок усунення дублювання функцій різних підрозділів і працівників технопарку і бізнес-інкубатора, централізації ряду послуг.

4. Фінансовою економією за рахунок зниження трансакційних витрат.

5. Комбінуванням взаємодоповнюючих ресурсів. Так, наприклад, бізнес-інкубатор буде забезпечувати технопарк новими інноваційними фірмами, які пройшли етап зародження і зростання, а технопарк, в свою чергу, слугуватиме каталізатором нових ідей і новацій, які будуть знаходити своє застосування в бізнес-інкубаторі в якості нових підприємницьких структур.

6. Зростання ринкової привабливості технопарку і бізнес-інкубатора через зростання престижу для фірм-резидентів.

7. Взаємодоповнюваності в області НДДКР.

При проведенні аналізу основних проблем створення та розвитку технопарків та бізнес-інкубаторів [4; 6; 3], ми дійшли до висновку про їх групування в чотири основні блоки: правовий, концептуальний, кадровий та фінансовий (рис. 2.).

В рамках даного дослідження хочеться також звернути увагу на основні етапи створення бізнес-інкубаторів. На першому етапі проводиться соціально-економічний аналіз регіонів. На наступному етапі, відповідно до проведеного аналізу, робиться вибір регіону для розміщення бізнес-інкубатора, та розробляються методики їх створення та розвитку, як інструмента регіональної політики. На кінцевому етапі визначаються цілі та основні функції новоствореної організації (рис. 3.).

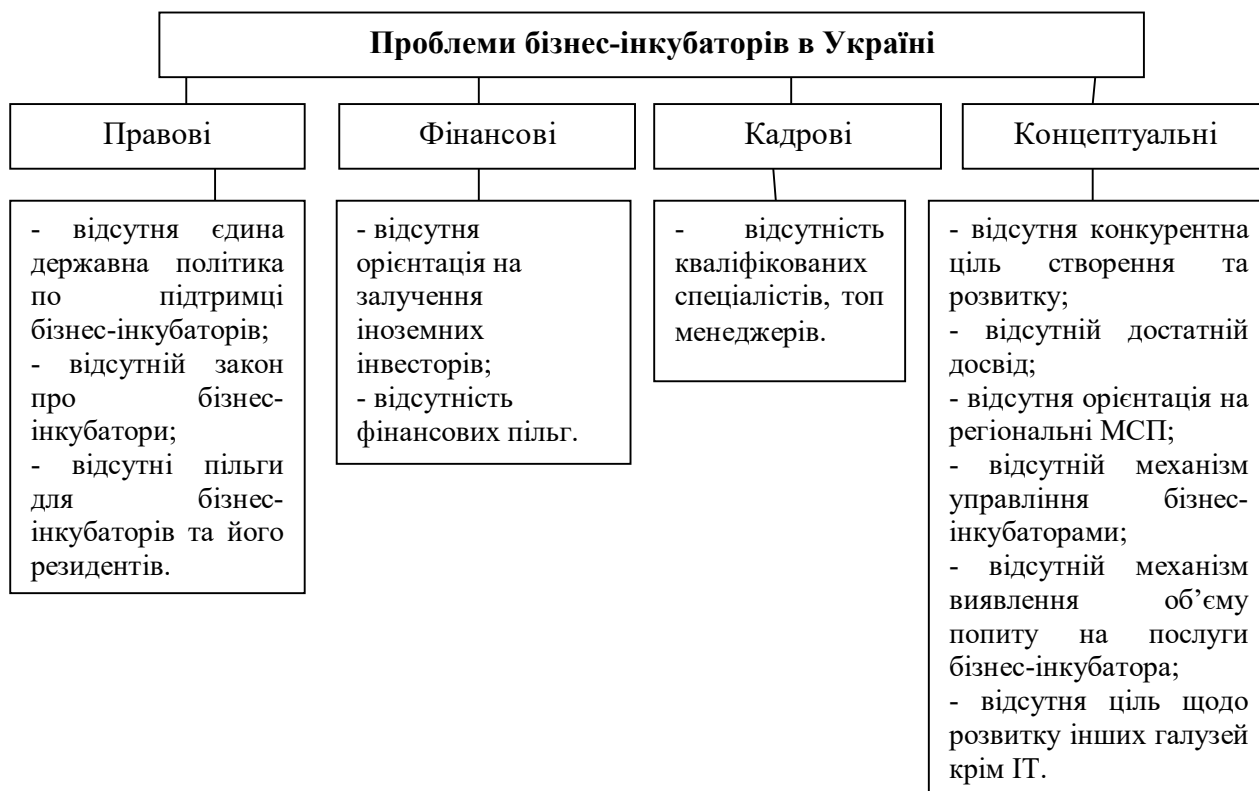

Рис. 2. Проблеми розвитку бізнес-інкубаторів в Україні

Основні критерії вибору регіону для розміщення бізнес-інкубатора варто розділити на дві групи [5]:

I. Характеризують можливості регіону для створення на його території бізнес-інкубатору:

- зв'язок з університетом або іншими ВНЗ;
- вдале розташування: наявність поблизу великого міста, аеропорту, якісної автомобільної та залізничної дороги;
- наявність національного або регіонального агентства розвитку;
- ділові зв'язки місцевого бізнесу;
- підтримка регіональними органами влади ідеї по створенню бізнес-інкубатора.

II. Характеризують показники, які є в регіоні для досягнення результату:

- загальний соціально-економічний стан регіону;

- розмір та тип місцевого бізнесу;
- наявність кваліфікованих кадрів;
- фінансові та податкові пільги на даній території.

Рис. 3. Етапи створення бізнес-інкубаторів

Дана методика є універсальною для побудови та оцінки критеріїв вибору регіону, що дозволяє застосувати її і в Україні, а саме в регіонах які віддалені від центру чи прикордонних областях (Закарпатська, Волинська та ін..), де існує можливість реалізації програми створення та розвитку технопарків та бізнес-інкубаторів.

В рамках даного дослідження варто приділити увагу проблемам залучення малого та середнього бізнесу до технопарків та бізнес-інкубаторів. Нами вивчено та проаналізовано концептуальні міри по залученню профільних малих та середніх підприємств, які складаються з наступних етапів:

I. Виявлення найбільш розвинутих галузей промисловості в регіоні, виходячи з критеріїв об'єму виробництва, потенціалу інноваційності підприємств і потенціалу малого та середнього бізнесу.

II. Аналіз малого та середнього бізнесу в регіоні.

III. Виявлення потреби малого та середнього бізнесу в послугах бізнес-інкубатора.

IV. Планування маркетингових заходів по залученню нових малих та середніх підприємств:

- сегментація вже існуючих підприємств;
- розробка стратегії позиціювання бізнес-інкубатора на виявлених сегментах;

- аналіз та просування конкурентних переваг участі у бізнес-інкубаторі;

- визначення цінової політики на послуги бізнес-інкубатора;

- розвиток асортименту послуг.

V. Організація маркетингових заходів:

- складання бюджету маркетингових заходів;

- призначення відповідальних осіб;

- визначення маркетингових заходів;

- контроль за їх виконанням.

VI. Вибір малого і середнього підприємства до бізнес-інкубатору.

Критерії вибору претендентів для розміщення в бізнес-інкубаторі чітко структуровані і вивчені, виходячи з того є кандидат початківцем чи досвідченим підприємцем. Дослідивши ці критерії можна визначити основні стадії розвитку резидентів в бізнес-інкубаторі (рис. 4.).

Розглядаючи питання трансферу технологій в бізнес-інкубаторі [7] ми прийшли до висновку що його необхідно вивчити не тільки з точки зору трансферу знань та управлінського досвіду між інкубованими підприємствами. Найбільш гострими проблемами трансферу

інформаційних технологій в Україні є питання пов'язані з різнонаправленою діяльністю організацій, які займаються даною діяльністю, що знижує ефективність їх роботи.

Важливим кроком в подальшому ефективному розвитку є створення організаційної структури в рамках бізнес-інкубатора – відділу трансферу технологій з метою підвищення ефективності функціонування бізнес-інкубатора. На даний відділ повинні бути покладені наступні функції: обмін інформацією, досвідом, кращою тактикою пошуку партнерів для технологічної співпраці, аналіз можливостей внутрішньої спеціалізації та стандартизації та ін. В структурі відділу трансферу інформаційних технологій при бізнес-інкубаторі, на нашу думку варто виділити сектори, які відповідають за «внутрішній» (між інкубованими підприємствами) та «зовнішній» трансфер (регіональний та міжрегіональний), а також сектори моніторингу інформації та технологічного аудиту.

Відділ трансферу технологій може сформувати єдину інформаційну систему (базу даних) та займатися організацією різноманітних заходів по обміну досвідом, реалізації міжнародної, науково-технічної співпраці та розширенню практики та розвитку корпоративних процесів ведення проектів.

Перед урядом України стоїть ще багато складних завдань в цій області, і перспективи українського малого бізнесу багато в чому залежать від того, наскільки ефективно буде працювати система державної підтримки підприємництва в першу чергу. При цьому визначальне значення для майбутнього малих і середніх підприємств має загальний хід економічних реформ і їх вплив на стан суспільства і національної економіки, на вирішення соціальних, екологічних та інших проблем перехідного періоду.

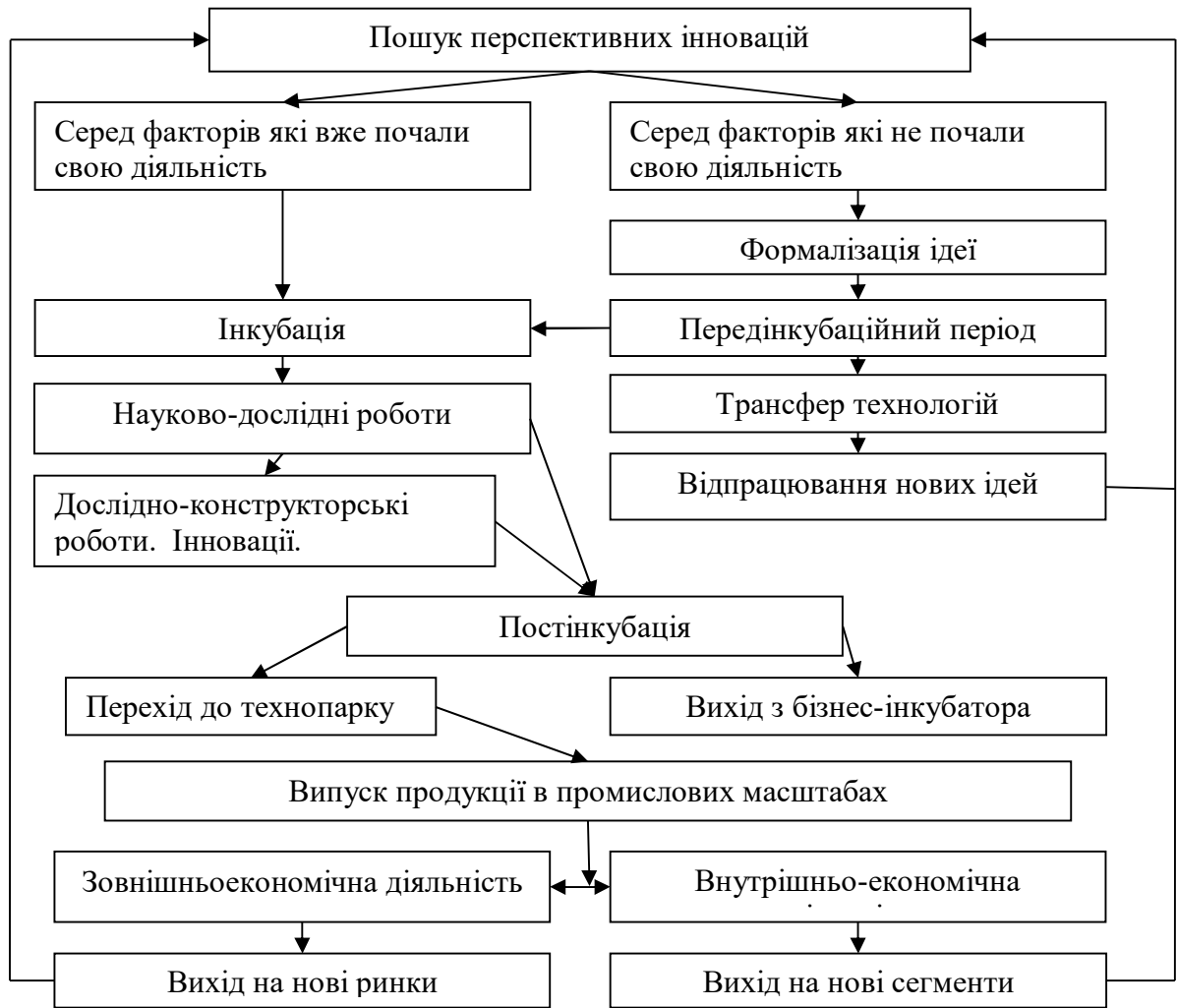

Рис. 4. Основні стадії розвитку резидентів в бізнес-інкубаторі

Сьогодні, проблема забезпечення підтримки та розвитку малого підприємництва поступово перемістилася з державного рівня на регіональний. В наслідок чого, на сучасному етапі, уряд на регіональному рівні покликаний вирішувати наступний ряд завдань соціального розвитку і життєзабезпечення населення (табл. 2). При цьому можливості впливу місцевих органів влади на ситуацію обмежуються несприятливими фінансово-економічними, політичними і соціальними чинниками. Однак є сфера, на розвиток якої місцева влада може впливати досить ефективно і яка може стати ефективним

механізмом, важелем підвищення соціальної ситуації в регіоні – це малі підприємства та індивідуальні підприємці.

Таблиця 2

Завдання соціального розвитку регіону

Завдання	Засоби реалізації
Збереження і створення нових робочих місць	Діючі підприємства Державні установи Малі підприємства
Зміст і розвиток соціальної сфери	Державний бюджет Регіональний бюджет Місцевий бюджет Спонсорські кошти Кошти підприємств
Забезпечення населення товарами і послугами високої якості за помірними цінами	Реструктуризація підприємств Створення нових інноваційно орієнтованих виробництв Торгівля
Забезпечення безпеки населення	Фінанси Технології Політика
Забезпечення відтворення населення	Освіта Медицина

В умовах роз'єднаності суб'єктів національних економічних відносин, саме в рамках системи інкубування підприємництва досягається узгодження інтересів малого бізнесу, промисловості, дослідних і навчальних інститутів, суспільства, держави в цілому і регіону зокрема. Спільна діяльність в рамках системи інкубування підприємництва дозволяє малим фірмам використовуючи науково-технічний і виробничий потенціал регіону, його наукові кадри і матеріальну базу, прискорити впровадження нових технологій, підвищити конкурентоспроможність виробів, знизити витрати на утримання бізнесу, виробництво товарів і проведення НДДКР.

Крім того, з'являються можливості підвищення професійного рівня службовців фірм, проведення наукової і технологічної експертизи, отримання консультацій працюючих в галузі фахівців. При цьому місцеве населення та органи влади отримують додаткові робочі місця

в малих підприємствах, нові товари, послуги та технології, підвищується престиж регіону, залучається додатковий капітал, удосконалюється соціальна інфраструктура, Стимулюється розвиток в регіоні науково-дослідних напрямків діяльності. Відбувається зростання зайнятості, індивідуального і суспільного добробуту. Структура інкубування підприємництва в даному випадку виступає як сполучна ланка, каталізатор економічного, соціального розвитку регіону.

Як показує практика, системи інкубування малого підприємництва легко вписуються в інфраструктурні комплекси регіонів і можуть виконувати різноманітний набір функцій економічного і соціального розвитку в залежності від місцевих умов і потреб, задовольняючи інтереси різних соціальних груп і організацій, таких як суспільство в цілому, спільноти малих підприємців, урядові організації та органи місцевого самоврядування, промислові корпорації, освітні установи та ін.

Світовий досвід підтверджує, що структури інкубування бізнесу здатні не тільки розвивати мале підприємство, а й надавати комплексний вплив на розвиток соціальних систем і спільнот.

Висновки. Виходячи з вище сказаного можна зробити висновок що Україна робить тільки перші кроки на шляху до широкого впровадження бізнес-інкубаторів та технопарків в свою економічну діяльність. В нашій державі є ще дуже велика кількість проблем, вирішення яких потребує значних фінансових та інтелектуальних вкладів. І до поки наша влада не прийме рішучих дій в цьому напрямі такі структури як бізнес-інкубатори та технопарки в Україні розвиватися не будуть.

Литература:

1. Технічна енциклопедія TechTrend – Режим доступу: <http://techtrend.com.ua/index.php?newsid=10105>
2. Управління інноваційною діяльністю в економіці України: Колективна наукова монографія /За наук. ред.. д.е.н., проф. С.А. Єрохіна. – К.: Національна академія управління, 2008.
3. National Business Incubation Association (1995). *Directory of business incubators and members*. Ohio: NBIA
4. Лавел Д., Засядлы К., Круковски К., Матусьяк К., Мажевска М. *Инкубаторы предпринимательства*. – К.: Украинская ассоциация бизнес-инкубаторов инновационных центров, 2002. – 168 с
5. Соловьева Ю. Н. *Формирование сетевых структур для трансфера технологий между предприятиями бизнес-инкубатора // Маркетинговое управление в коммерции и логистике: Научная сессия профессорско-преподавательского состава, научных сотрудников и аспирантов по итогам НИР за 2009 г. Март-апрель 2010 года. Факультет коммерции и маркетинга: Сборник докладов в двух частях*. - СПб: Изд-во СПбГУЭФ. – 2010.
6. Микитюк О. П. *Розвиток бізнес-інкубаторів та їх роль у підтримці малого підприємництва // Актуальні проблеми економіки*. – 2003. – № 11. – С. 98–106.
7. Шумпетер И. *Теория экономического развития / И. Шумпетер*. – М.: Эксмо, 2007. – 864 с.
8. Друкер П. *Бизнес и инновации П. Друкер / Пер. з англ.* – М.: ООО «И. Д. Вильямс», 2007. – 432 с.

References:

1. Tehnichna encyklopedija TechTrend – Rezhym dostupu: <http://techtrend.com.ua/index.php?newsid=10105>

2. *Upravlinnja inovacijnoju dijaj'nistju v ekonomici Ukrai'ny: Kolektyvna naukova monografija /Za nauk. red.. d.e.n., prof. S.A. Jerohina. – K.: Nacional'na akademija upravlinnja, 2008.*
3. *National Business Incubation Association (1995). Directory of business incubators and members. Ohio: NBIA*
4. *Lavel D., Zasjadly K., Krukovski K., Matusjak K., Mazhevaska M. Inkubatory predprinimatel'stva. – K.: Ukrainskaja asociacija biznes-inkubatorov innovacionnyh centrov, 2002. – 168 s*
5. *Solov'eva Ju. N. Formirovanie setevyh struktur dlja transfera tehnologij mezhdru predprijatijami biznes-inkubatora // Marketingovoe upravlenie v kommercii i logistike: Nauchnaja sessija professorsko-prepodavatel'skogo sostava, nauchnyh sotrudnikov i aspirantov po itogam NIR za 2009 g. Mart-aprel' 2010 goda. Fakul'tet kommercii i marketinga: Sbornik dokladov v dvuh chastjah. - SPb: Izd-vo SPbGUJeF. – 2010.*
6. *Mykytjuk O. P. Rozvytok biznes-inkubatoriv ta i'h rol' u pidtrymci malogo pidprijemnyctva // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2003. – № 11. – S. 98–106.*
7. *Shumpeter I. Teorija jekonomicheskogo razvitija / I. Shumpeter. – M.: Jeksmo, 2007. – 864 s.*
8. *Druker P. Biznes i innovacii P. Druker / Per. z angl. – M.: OOO «I. D. Vil'jams», 2007. – 432 s.*